

Verlies en rouw

VOOR KINDEREN

Voor kinderen en jongeren kan het verhelderend en geruststellend zijn als ze tijdens hun rouwproces (of in voorbereiding van een verwacht verlies) duidelijke informatie krijgen over wat ze zoal kunnen doormaken.

Er zijn prentenboeken voor de allerkleinsten en beklievende verhalen voor kinderen en jongeren.

Ze werden ondergebracht in leeftijdscategorieën, in het volle besef dat dit criterium breed moet geïnterpreteerd worden, rekening houdend met de individuele verstandelijke en emotionele ontwikkeling van het kind

TOT 4 JAAR

Berebrouckx, Annemie, **De oma van Jules**. Leopold/Elzenga, 1999.

Prentenboek met korte teksten. Kleuter Jules vraagt aan verschillende mensen in zijn omgeving wie zijn oma was om er met trots achter te komen dat hij op haar lijkt.

Bruna, Dick, **Lieve oma Pluis**. Mercis Publishing, 1997.

In dit boekje kunnen jonge kinderen (en hun ouders) zien hoe Nijntje met het verlies van haar oma Pluis omgaat. Het boek is voorzien van illustraties in de bekende stijl van Dick Bruna

Puttock, S. & Bartlette A., **Een verhaal voor Rosa**. Luister, 2001.

Een prentenboek met korte tekst over Rosa het nijlpaard en Jacob het aapje. Ze zijn dikke vrienden, maar als Rosa sterft denkt Jacob dat hij nooit meer zal kunnen lachen. Samen met Lea de kameleon treuren ze om Rosa en heel langzaam voelen ze zich iets beter. Een verhaal over vriendschap, dood, verdriet en troost.

Vos, Rosemie De, **Lies en Kleine Kater**. De rêverie, 2009.

Een prentenboek met korte tekst over Lies en haar vriendschap met Kleine Kater. Maar Kleine Kater gaat dood en Lies is erg bedroefd. Samen met Paarse poes begraaft ze hem en ze praten over de dood.

TOT 8 JAAR

Beukema, Ellen, **Dag Manon, daaaag**. Callenbach, 2005.

Een prentenboek met korte tekst over de emoties en gebeurtenissen rondom de geboorte en het overlijden van een zusje.

Cock, M. De & Aertssen K., **Hoe oma alsmaar kleiner werd**. Querido, 2010.

Een ode aan de liefde tussen twee mensen. Eentje aan het begin, en een ander aan het einde van het leven.

Fiddelaers-Jaspers, Riet, **Doodgaan is geen feest**. In de Wolken, 2003.

Prentenboek voor kinderen over de dood en afscheid van een vader, waarin ook de crematie wordt uitgelegd

Klapwijk, V. & Bos, M., **Dag lieve oma**. Callenbach, 2004.

Een overlijden van een dierbare roept bij kinderen veel vragen op. Een prentenboek om de ouders en kinderen hierbij te helpen, waarbij het geloof in God een duidelijke plaats inneemt. Naast het verhaal van de ziekte en het overlijden van oma is een informatief gedeelte opgenomen.

Lieshout, Elle van, **De dagen daarna**. Lemniscaat, 2004.

Boek met tekst en illustraties over een meisje dat haar moeder verliest. De gebeurtenissen en begrafenis worden vanuit haar beleven beschreven.

Robberecht, T. & Goossens, Ph., **Eva in het land van de verloren zusjes**.

Clavis, 2002.

Een prentenboek over het omgaan met de dood van een ouder zusje. Een verhaal over rouwen en afscheid nemen.

Sels, T. & Pype, J., **Nooit meer is voor altijd**. Clavis, 2000.

Prentenboek over de papa van Lotte die gestorven is. Ze stelt zich veel vragen: wordt het ooit nog als vroeger? Zal mama voor altijd verdriet blijven hebben? Hoe lang duurt 'nooit meer'?

Stalfelt, Pernilla, **Het boek van de Dood**. Hoogland & van Klaveren, 2000.

Iedere kleuter maakt een periode door waarin hij de dood op zijn eigen omgeving gaat betrekken. En misschien kun je zelf wel dood gaan! In dit boek over de dood gaan ernst en luchtigheid samen.

Varley, S., **Derk Das blijft altijd bij ons**. Lemniscaat, 1994.

Derk Das sterft van ouderdom en zijn dierenvriendjes trachten daar mee om te gaan.

Velthuijs, M., **Kikker en het vogeltje**. Leopold, 1991.

Over verdriet en verwarring rond de dood

TOT 12 JAAR

Boonen, Stefan, **Wacht op mij**. Clavis, 2001.

Een boek met illustraties over de dood van opa. Kleinzoon Jacob probeert zich voor te stellen wat het verlies van oma betekent. Hoe lang 'altijd' en 'eeuwig' duren.

Curtis, Christopher Paul, **Mijn naam is Bud**. Lannoo, 2000.

Bud gaat na de dood van zijn moeder op zoek naar zijn vader.

Delfos, Martine, **Dood is niet gewoon**. EPO, 2002.

Over het overlijden van een vader. Het is voor kinderen zelf, maar kan ook als voorlichtingsboek gebruikt worden, bijvoorbeeld om een gesprek op gang te brengen.

Dreesen, Jaak, **De zeven hemdjes van Veronica**. Averbode

Overlijden van een zus.

Dreesen, Jaak, **Een man voor mama**. Averbode, 2001.

Over het verdriet van twee broers om hun overleden vader en hun zoektocht naar een nieuwe man voor hun mama.

Dreesen, Jaak, **Marieke, Marieke**. Averbode, 1997.

Over de dood van een vriendinnetje.

Emmerik, Yvonne van, **En opeens is alles anders**. Tirion, 2006.

De 10-jarige Marieke schrijft brieven naar haar plots overleden moeder. De brieven tonen hoe zij omgaat met haar onmacht en verdriet.

Essen, I. van, **Ik krijg tranen in mijn ogen als ik aan je denk**. De Bonte Bever, 1999.

'Als je vader of je moeder is doodgegaan' Dit boek over rouwverwerking is speciaal geschreven voor kinderen. Kinderen vertellen hierin zelf over wat ze meemaakten en hoe hun leven verder ging na de dood van hun vader of moeder. Kleurrijke illustraties, die voor een groot deel door de kinderen zelf gemaakt zijn verhelderen de manier waarop zij hun verlies een plaats geven.

Fiddelaers-Jaspers, Riet, **Zonder jou. Als jij er niet meer bent**. Ten Have, 2005.

Voor kinderen waarvan de moeder of vader doodziek is.

Fiddelaers-Jaspers, Riet, **Zonder jou. Ik weet niet wat ik weten moet**. Ten Have, 2005.

Boekje voor kinderen met vragen over doodgaan, begraven, cremieren

*Riet Fiddelaers- Jaspers is auteur van vele boeken over verlies en rouw bij kinderen en jongeren. Voor het volledige aanbod verwijzen we naar haar webstek: www.in-de.wolken.nl
De boeken kunnen via de webstek besteld worden of in de boekhandel.*

Heede, Sylvia Vanden, **Een bed bij het raam**. Lannoo, 2007.

Ontroerend verhaal over een jongetje dat ziet dat zijn mama niet meer beter wordt.

Het boek kwam tot stand in samenwerking met de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen. Het is te verkrijgen op de netwerken voor palliatieve zorg en in de boekhandel.

Masini, Beatrice, **Schaduwbroer**. Lannoo, 1999.

Guido had een vijfjarig broertje, Marco. Hij komt af en toe bij verrassing op bezoek bij Guido. Niemand anders ziet of hoort het schaduwkind, maar toch is het echt.

Saint-Exupéry, Antoine De, **De Kleine Prins**. Ad.Donker

Ziek zijn, sterven en afscheid nemen.

Storms, Werner, **Weg van jou**. Clavis

Ziek zijn, sterven en afscheid nemen.

Storms, Werner, **Dood zijn, hoe lang duurt dat**. Clavis, 2000.

Vragen van en voor kinderen over de dood

Tock, Annelies, **Varen naar de overkant**. Lannoo, 2001.

In dit boek neemt de opa van het 10-jarige meisje Raja een centrale plaats in. Als opa dood gaat, neemt Raja zelf de riemen ter hand en maakt een magische overtocht. Het meisje overwint haar angst voor de woeste rivier. Een poëtisch boek over afscheid nemen en vriendschap.

VANAF 12 JAAR

Bakker, Gerbrand, **Perenbomen bloeien wit**. Piramide, 1999.

De dood van een broer

- Boendermaker, Conny, **Het verhaal van Anna**. van Tricht, 2000.
Anna verliest door een ongeluk haar enige en oudere broer Bas. Het verhaal gaat over haar ouders, haar vrienden, en over Maarten. Ze hebben allemaal te maken met het verdriet van Bas.
- Bolmeyer, A., **Rotzooi in mijn hoofd**. Leopold, 1999.
Dood van een moeder.
- Dreesen, Jaak, **Er was eens een jongen op zoek naar nooit meer alleen zijn**. Lannoo, 2000.
Een troostend, poëtisch geschenkboek.
- Feth, Marika, **Fee**. Lannoo, 2000.
Claire probeert de dood van haar zus te aanvaarden.
- Fiddelaers-Jaspers, Riet, **Wie ben ik zonder jou? Jong zijn en verder leven na verlies**. In de Wolken, 2001.
Je bent jong en je hebt iemand verloren. Leren leven met zo'n verlies is moeilijk, veel moeilijker dan je in eerste instantie denkt. Mensen waarvan je houdt zouden niet mogen doodgaan, maar het gebeurt en als het je overkomt roept het van alles bij je op.

*Riet Fiddelaers- Jaspers is auteur van vele boeken over verlies en rouw bij kinderen en jongeren. Voor het volledige aanbod verwijzen we naar haar webstek: www.in-de.wolken.nl
De boeken kunnen via de webstek besteld worden of in de boekhandel.*
- Goudsmid, Bobje, **Afscheidsbrief**. Holland, 1999.
De moeder van Anicke wil haar overleden dochter blijven gedenken door op haar verjaardag haar vrienden uit te nodigen. Marit wil echter vooruit kijken, verder leven. In een brief vertelt ze aan Anicke waarom ze niet op haar verjaardag wil komen. Zij neemt afscheid van haar vriendin.
- Hoet, Lieve, **Paardenstaart**. Lannoo, 2000.
Door het begeleiden van een drugsverslaafde jongere komt bij huisarts Hilde haar verdriet om haar overleden broer naar boven.
- Laenen, Gie, **Triangel**. Lannoo, 2000.
Hannah, Bram en Michiel nemen afscheid van hun vriend Elias.
- Mazetti, Katarina, **Het is uit tussen God en mij**. Gottmer, 1999.
De dood van een vriend/klasgenoot.
- Ollivier, Reina, **Vroeger is nooit voorbij**. Lannoo, 2000.
Drie tieners ontdekken dat hun verleden een grote invloed heeft op hun leven. Leen ervaart wat het betekent om in de steek gelaten te worden door het verbreken van een relatie en door het onverwachte.
- Priemen, An, **Familiegeheim**. Clavis, 1999.
Vera probeert, als ze zestien is, de zelfgekozen dood van haar twaalfjarige broertje te verwerken. Dan ontmoet Vera Jeroen en wordt ze verliefd. Door een toeval ontdekt ze dat er meer aan de hand is bij haar thuis. Met Jeroen probeert ze dat te begrijpen.
- Reef, Odiel, **Alles is voor altijd anders**. Sjaloom, 1998.
Overlijden van een moeder
- Slee, Carry, **Pijnstillers**. Van Holkema & Warendorf, 1997.

De dood van een moeder

Storms, Werner, **Sterke schouders**. Clavis
Verdriet heeft sterke schouders nodig en een zachte hand.

Vergeer, Angelo, **Vijftien**. De Prom, 1997.
De dood van een vader.

Werf, H. van der, **Het was een vrijdag**. van Tricht, 2007.
Het verhaal van een moeder die kanker krijgt en overlijdt, door de ogen van de 12 jarige
Macha

JONGEREN

Abbeele, Claire van den, **Meer dan verdriet. Een boek voor jonge mensen die rouwen**. Lannoo, 2004.

Baseler, Marja, **Over leven en dood. Een boek voor jongeren over afscheid nemen en loslaten**. The house of books, 2010.

Fiddelaers-Jaspers, Riet, **Wie ben ik zonder jou?**. In de Wolken, 2010.
Jongeren lezen in dit boek dat ze niet alleen zijn in wat ze doormaken na een ingrijpend verlies, maar dat ook andere jongeren worstelen met dezelfde vragen en gevoelens. Ze kunnen ook lezen dat er meerdere manieren zijn om er mee om te gaan.

*Riet Fiddelaers- Jaspers is auteur van vele boeken over verlies en rouw bij kinderen en jongeren. Voor het volledige aanbod verwijzen we naar haar webstek: www.in-de.wolken.nl
De boeken kunnen via de webstek besteld worden of in de boekhandel.*

Leefsleutels i.s.m. Patrik Somers, **Wat nooit verloren gaat. Dagboek voor jongeren over sterven en leven**. Bakermat uitgevers, 2003.

Westerlink, Daan, **Verder zonder jou. Jongeren over de dood van iemand die ze lief is**. Ten Have, 2010.